

LAUSUNTO 18.7.2022

Viite: VN/16452/2022-MMM-1

Maa- ja metsätalousministeriölle

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE

LAIKSI MAATALOUSTUOTTEIDEN MARKKINAJÄRJESTELYSTÄ ANNETUN LAIN MUUT-
TAMISESTA

Suomessa lammastuotannon tuotantouuhi määrät ovat laskeneet viimeisen viiden vuoden ajan. Myös lihantuotanto ja teurastusmäärät ovat vähentyneet. Tuotannon vähentymisen syynä on heikko kannattavuus sekä epävarmuus. Kohonnut petovahinkoriski, lisääntynyt byrokratia, ennätyskallisesti nousseet tuotantokustannukset sekä epävarmuus tulevaisuuden tukipolitiikasta ovat olleet monelle liikaa ja lammastuotantoa on ajettu alas. Tuottajaorganisaatioita lammasalalla Suomessa on kaksi. Niiden suurin uusien syntymisen ja kehittymisen este on ollut rahoituksen puuttuminen. Toistaiseksi liha-alan tuottajaorganisaatiot eivät ole voineet saada tukea toiminnan käynnistämiseen tai kehittämiseen. Tähän tarvitaan ehdottomasti muutosta. Alkutuottajien omistamilla organisaatioilla on erittäin heikot taloudelliset mahdollisuudet ilman ulkopuolista rahoitusta.

2.1.1 Suunnitelma-asetus

Kansallisessa suunnitelmassa, maaseudun kehittämissuunnitelmassa erityistavoitteiden saavuttamiseksi tulee huomioida myös muiden kuin hedelmä- ja vihannesalan tuottajaorganisaatioiden tuki.

2.2.1.3 Tuki muille tuotannon aloille

”Tämän lisäksi myös muilla maataloustuotannon aloilla voitaisiin ottaa käyttöön alakohtaisia toimenpiteitä asetuksen 67 artiklan mukaisesti. Muilla aloilla tukea voitaisiin maksaa hyväksytyille tuottajaorganisaatioille tai niiden yhteenliittymille tai tietyin ehdoin muille tuottajien yhteistyöryhmille, joilla on suunnitelma tuottajaorganisaatioksi hyväksymiseksi. Tuen saannin ehtona on lisäksi viranomaisten hyväksymä toimintaohjelma.”

Tuki myös muille maataloudenalan tuottajaorganisaatioille ja niiden yhteenliittymille on enemmän kuin tarpeen. Jos tätä varten tulee laatia toimintaohjelma, tulisi sen sisällöstä tiedottaa ja luoda mahdollisesti mallipohja.

”Jos jäsenvaltiot ottavat suunnitelmissaan käyttöön muiden alojen toimenpiteitä, vastaavat määrärahat on rahoitusvaikutuksen neutraaliuden varmistamiseksi vähennettävä asianomaisen jäsenvaltion suorien tukien määrärahoista. Tuki, joka voisi vastata 50–60 prosenttia todellisista kuluista, maksettaisiin edunsaajien perustamille toimintarahastoille. Tuki ei kuitenkaan voisi ylittää 6 prosenttia tuensaajan kaupan pitämän tuotannon arvosta.”

Oheinen lauseke antaa aika tiukan raamin mahdolliselle tuelle. Maatalousalan tuottaman raaka-aineen arvo on muutenkin niin heikko, että tuen sitominen alle 6 prosenttiin tuotannon arvosta heikentää entisestään tuottajien asemaa ja esimerkiksi pienien tuottajaorganisaatioiden syntyä.

2.2.1.4 Delegoidut säädökset ja täytäntöönpanosäädökset

”Markkinajärjestelyasetuksen 148 ja 168 artiklaa muutetaan siten, että sopimusehtoihin lisätään mahdollisuus tehdä tuottajan jalostajalle tai jakelijalle maataloustuotteiden toimituksesta laadittuun kirjalliseen sopimukseen tai tarjoukseen hinnannääräytymisehtoja, joihin voisi kuulua objektiivisia indikaattoreita, indeksejä ja laskentamenetelmiä. Jäsenvaltioiden olisi lisäksi voitava määrittää saatavilla olevien objektiivisten markkinatietojen ja -tutkimusten perusteella valinnaisia indikaattoreita, joita sopimusten osapuolet voivat käyttää.

Asetuksen 172 a artiklaa muutetaan siten, että laajennetaan tuottajien mahdollisuuksia tehdä arvonjakosopimuksia elintarvikeketjun toimijoiden kanssa. Arvon jakamista koskevilla lausekkeilla on elintarvikeketjussa merkitystä paitsi tuottajien ja ensimmäisten ostajien välisille sopimuksille mutta myös siksi, että niiden avulla viljelijät voivat osallistua hintakehitykseen elintarvikeketjun loppupäässä. Sen vuoksi viljelijöiden ja heidän yhdistystensä olisi voitava sopia tällaisista lausekkeista elintarvikeketjussa ensimmäisten ostajien jälkeen olevien toimijoiden kanssa.

[(172) Kun otetaan huomioon maatalousalan erityispiirteet ja sen riippuvuus koko elintarvikeketjun asianmukaisesta toiminnasta, mukaan luettuna kilpailusääntöjen tehokas soveltaminen kaikkiin siihen liittyviin koko elintarvikeketjun aloihin, jotka saattavat olla hyvin keskittyneitä, erityistä huomiota olisi kiinnitettävä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 42 artiklassa tarkoitettujen kilpailusääntöjen soveltamista koskevaan sääntöön. Tätä varten tarvitaan komission ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten välistä kiinteää yhteistyötä. Lisäksi tarvittaessa komission hyväksymät suuntaviivat ovat sopiva väline yritysten ja muiden sidosryhmien ohjeistamiseen.]

Markkinajärjestelyasetukseen lisätään 210 a artikla, jonka mukaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta maataloustuotteiden tuottajien sopimukseen, päätöksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka liittyvät maataloustuotteiden tuotantoon tai kauppaan ja joiden tarkoituksena on soveltaa unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä asetettua tiukempaa kestävyysvaatimusta, edellyttäen, että kyseisissä sopimuksissa, päätöksissä ja yhdenmukaistetuissa

LAUSUNTO 18.7.2022

menettelytavoissa määrätään ainoastaan kilpailunrajoituksista, jotka ovat välttämättömiä kyseisen vaatimuksen saavuttamiseksi. Komissio antaa toimijoille artiklan soveltamisedellytyksiä koskevat suuntaviivat viimeistään 8.12.2023.”

Edellä olevat lausekkeet ovat erittäin tarpeellisia ja toivottuja. Toivottavasti ne ulotetaan koskemaan kaikkia aloja alkutuotannon, teollisuuden ja kaupan välisiä sopimuksia. Jos asetukset tulevat voimaan uuden ohjelmakauden alkaessa vuonna 2023, tulevat soveltamisedellytysten suuntaviivat joulukuussa 2023 aivan liian myöhään.

2.2.4 Kansallinen liikkumavara

”Suunnitelma-asetuksen 67 artikla mahdollistaa alakohtaisten tukitoimien käyttöönoton käytännössä kaikkien maataloustuotteiden osalta. Tavoitteet ja toimenpiteet ovat pääosin samoja kuin hedelmä- ja vihannesalalla, mutta tuki irrotettaisiin suunnitelma-asetuksen liitteen V mukaisesta jäsenvaltioiden suorien tukien määrärahasta.”

Toivomme todella, että muidenkin kuin hedelmä- ja vihannesalan tuottajaorganisaatioiden syntyä, toimintaa ja kehittämistä tuettaisiin. Suomi on hyvin paljon jäljessä muuta Eurooppaa tuottajaorganisaatioiden määrän suhteen.

3.1 Nykykäytäntö ja niiden arviointi

”Tuottajien välistä yhteistyötä on kannustettu maaseuturahoituksen avulla. Suomessa on hyväksytty hedelmä- ja vihannesalan tuottajaorganisaatioiden lisäksi neljä muiden alojen tuottajaorganisaatiota. Näistä kaksi muodostuu lampaanlihan tuottajista sekä kaksi muuta munantuottajista ja perunantuottajista. Kotieläintuottajat ovat pääosin organisoituneet osuuskuntiin, mutta nämä eivät ole hakeneet hyväksytyyn tuottajaorganisaation asemaa.”

4.1 Keskeiset ehdotukset

”EU-säännökset mahdollistavat alakohtaisten tukitoimien käyttöönoton käytännössä kaikkien maataloustuotteiden osalta. Tavoitteet ja toimenpiteet ovat näiden osalta pääosin samoja kuin hedelmä- ja vihannesalalla. Näiden tukitoimien rahoitus olisi tullut tehdä suorien tukien määrärahasta. Esityksellä ei esitetä otettavaksi käyttöön mainittuja tukitoimia.”

Ymmärtäisimme seuraavan lausekkeen niin, että muita alkutuotannonalojen tuottajaorganisaatioiden tukea ei tulla ottamaan kansallisesti käyttöön ja olemme asiasta pyörityneitä. Me todella tarvitsemme niitä, jotta tuottajaorganisaatioita voisi syntyä lisää ja nykyisten toimintaa kehittää. Lammasalan tuottajaorganisaatiot ovat saaneet statushyväksynnän vuonna 2019, eikä silloin ollut saatavilla minkäänlaista tukea tuottajaorganisaation perustamiseen tai kehittämiseen. Emme ole tähän päivään mennessä päässeet nauttimaan mistään EU:n tai kansallisesta tuesta, vaan kaikki mitä on tehty, on tehty alkutuottajien vähäisillä resursseilla. Tämä selittää sen miksi lammasalan tuottajaorganisaatiot eivät ole pystyneet kehittymään liiketaloudellisesti merkittäviksi organisaatioiksi.

LAUSUNTO 18.7.2022

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

”Muiden alojen tuottajaorganisaatioiden tukea ei esityksellä esitetä otettavaksi käyttöön. Tuottajaorganisaatiot on perustettava tuottajien aloitteesta ja hallinnon neuvonnasta ja kannustuksesta huolimatta tuottajat eivät ole perustaneet tuottajaorganisaatioita, siten riskinä olisi ollut suorista tuista irrotetun tukisumman jääminen käyttämättä. Erityisesti, kun tuettava tuotannonala, tavoitteet ja toimenpiteet sekä tukisummat olisi pitänyt määrittää kansallista suunnitelmaa laadittaessa. Olemassa olevien muiden kuin hedelmä- ja vihannesalan tuottajaorganisaatioiden kaupan pidetyn tuotannon arvo olisi arvion mukaan jäänyt niin vähäiseksi, että tukimäärä näiden tapauksessa olisi jäänyt hyvin vähäiseksi. Tuottajaorganisaatioiden tukeminen muilla tuotannonaloilla arvioitiin tarkoituksenmukaiseksi järjestää maaseuturahoituksen kautta.”

Tulevista tukitoimista maaseuturahoituksessa tuottajaorganisaatioille on tihkunut hyvin vähän tietoa. Ymmärtääksemme tuottajaorganisaatioiden alkuun laittamiseen voisi jatkossa saada jotain tukea maaseuturahoituksen kautta. Toivomme että rahoitusta tulisi myös jo olemassa olevien tuottajaorganisaatioiden pyörittämiseen ja kehittämiseen. Muutoin lammasala kokonaisuudessaan on erittäin väliinputoaja, sillä sinne on ainoana lihantuotantoalana synnytetty jo kaksi tuottajaorganisaatiota. Hankkeiden kautta rahoitusta emme kannata, sillä alkutuotannon tuottajajärjestöiden resurssit hankkeiden läpi vetämiseen ovat hyvin rajalliset. Lähestulkoon kaikki alkutuotannon kehityshankkeet on järjestetty jonkun koulun tai ProAgrian hallinnoimina kassan, henkilökunnan ja aiemman hankekokemuksen johdosta ja silti omarahoitusosuuden kerääminen tuottaa usein haasteita. Pienelle tuottajien yhteenliittymälle hankkeen yksin pyörittäminen on käytännössä mahdotonta. Tukea kaivattaisiin etenkin tuottajaorganisaatioiden kehittämiseen kuten työntekijän palkkakustannuksiin, toiminnan organisointiin, työvälineiden kehittämiseen sekä asiantuntija-apuun.

Tuottajaorganisaatio Suomen Lammasosuuskunta

Tuottajaorganisaatio Lounais-Suomen Lampurit ry

Suomen Lammasyhdistys ry